

camille
SAINT-SAËNS
- diskografija

TREĆA SIMFONIJA *ORGULJSKA*

C. FRANK: Simfonija u d-molu; V. d'INDY: *Symphonie C  venole*;
 A. HONEGGER: Peta simfonija; J. IBERT: Peta simfonija *Di Tre Re...*
 BSO, Charles Munch
 RCA 74321 987152 (2 CD)

Kreativna sinergija dirigenta i orkestra (i tehničara-snimatelja) zaslužna je za ovu nadasve izvrsnu snimku popularne *Orguljske simfonije* Saint-Sa nsa. Iako katalog obiluje izvedbama ovoga djela, u mnogima se tanka granica između dozirane i grube sonornosti ove simfonije brutalno zanemaruje. Stoga zaista velikih izvedbi i nema mnogo, a od boljih spomenimo one Paula Paraya sa Detroit Symphony za Mercury Living Presence, Myung-Whun Chunga sa Orchestre de l'Opera Bastille za DGG, te svakako ovu Munchovu s orguljašem Berjom Zamkochianom. To je jedna od najnaturalističijih, doista prekrasnih izvedbi koje smo bili u prilici  uti.

Slijede popularne Ibertove *Escales* (*Pristaništa*): tri programski naslovljena stavka, kratka i energična (ukupnog trajanja oko 15 minuta), u kojima se Ibert vrlo decentno poslužio folklornim idiomima kao oruđem evokacije određenih 'lokalnih kolorita' (*tarantellom* za Palermo, ornamentiranom 'arapskom' melodijom na oboi – u izvedbi famoznog Ralpa Gomberga – za Tunis-Neftu, te karakterističnim kastanjetama i tamburinom za Valenciju); upravo oni najviše i omogućuju Munchu da iska e svoju famoznu sklonost energičnom bojanju glazbe. Nakon d'Indyjeve *Symphonie C  venole*, op. 25, na repertoaru je najkanoniziranije simfonijsko djelo francuskog podneblja (uz dužno poštovanje Berliozovoj

Fantastičnoj simfoniji) – Franckova *Simfonija u d-molu* o čijoj izvedbi ne znamo što više reći: nekima možda neće biti superlativna poput one Pierre Monteuxa s  ika kim simfoničarima iz 1961. godine, ali svakako je pri samom vrhu. Akumulacijom prekrasno vođenih glazbenih fraza glazbena

forma ovoga djela izranja poput kakve Monetove slike čija nam se struktura otkriva slijevanjem boja jedne u drugu kako se udaljavamo od platna. D'Indyjev učenik iz Schole cantorum, a kasnije Satiejev i Varèseov učitelj, Albert Roussel na ovoj je ploči predstavljen popularnom drugom suitom iz baleta *Bacchus et Arianne* čijom vigoroznošću i reskošću, posebice u propulzivnim završnim ritmičkim sekvencama, dovodi u pitanje tvrdnje o „eklektičnosti i stilu baziranom na manipulaciji tradicionalnih elemenata“ kakvim ga primjerice obdaruje Basil Deane u Groveu. I konačno, drugu ploču zaokružuje jedna od Honeggerovih najindividualnijih skladbi – *Peta simfonija* U Munchovoj izvedbi ne doživljavamo nikakva ograničenja, a veselje i gustioznost *finala* možemo usporediti tek s odličnom izvedbom Sergeja Bauda za Supraphone iz ranih 1960-ih.

Ivana Hausknecht

DRUGI KLAVIRSKI KONCET

E. GRIEG & F. CHOPIN: Klavirski koncerti

Artur Rubinstein, LSO, André Previn

DG DVD 073 4195

Izgubivši sposobnost čitanja i pisanja bližeći se devedesetoj godini, što ga je pred kraj života dovelo gotovo do potpune sljepoće, Artur Rubinstein priznaje da je otkrio potpuno nov svijet pijanizma i glazbe uopće, svijet koji do tada tijekom života nije imao prilike dublje upoznati. Uvijek je bio preokupiran priređivanjem koncerata, čitanjem i izučavanjem literature, osobito filozofijske, obilaženjem izložbi slikarske i kiparske umjetnosti, a

sada mu je gubitak fizičke sposobnosti vida pružio sasvim novi užitak. Kupujući brojne kompaktne ploče intenzivno je slušao glazbu i različite interpretacije, polemizirajući u mislima kako sa samom glazbom, tako i s interpretima, slažući se ili ne s njihovim glazbenim realizacijama, ali uvijek poštujući tuđe umjetničko viđenje. Tako je Rubinstein govorio 1977. godine u devedesetoj godini života tijekom razgovora s Robertom MacNeilom pridodanom ovome DVD-u, a samo dvije godine ranije načinio je i ovu snimku, jednu od svojih posljednjih, triju klavirskih koncerata koji zauzimaju posebno mjesto u njegovoj dugogodišnjoj pijanističkoj karijeri. Chopinova klavirska glazba jedan je od temelja obrazovanja svakoga pijanista. Saint-Saëns-ov je koncert Rubinstein svirao na svom prvom američkom gostovanju, a njegov ga je prijatelj Maurice Ravel ocijenio jednim od najbolje orkestriranih glazbenih djela. Griegovu je glazbu, pak, Rubinstein dugo izbjegavao jer su ju njegovi prvi njemački učitelji smatrali nevrijednom pažnje i zanemarivom kvalitetnome pijanistu. No, došavši u Ameriku, od Rubinsteina je zatraženo da pripremi za koncert upravo ovo djelo. Nevoljko se prihvatio posla, no ulazivši u glazbenu građu, za samo je tri dana naučio čitav koncert te ga uskoro i snimio za izdavačku kuću.

Gledajući Rubinsteina kako muzicira, primjećujemo vrhunsku staloženost, smirenost, gotovo kao lice s maskom te s minimalnim facijalnim izražajima. No, savršeno uspravno držanje te gipki rad prstiju, ruku i ramena u osamdesetdevetoj godini života zapanjujuće je. Rubinstein ne dopušta višak gesti niti uzaludno traćenje snage. Njegova je koncentracija usmjerena isključivo na emotivni učinak kojega proizvodi vlastito unutarnje razumijevanje glazbe koju izvodi. Stvarati glazbu je nešto

metafizički, nešto što je Rubinsteina zaokupljalo čitavoga života. Njegovo osjećanje glazbe prenosi se u ton koji zaokuplja slušatelja i privlači njegovu pozornost. „U tom trenutku mogu činiti sa slušateljem što me je volja. To je veliki trenutak koji se ne događa stalno, no kada se dogodi najveći je trenutak u životu“, kaže Rubinstein.

Slušajući i gledajući Rubinsteinove interpretacije klavirskih koncerata Griega, Chopina i Saint-Saënsa koji predstavljaju dio temelja literature za ovaj instrument, zaista osjećate da prisustvujete ne samo pukoj izvedbi, pa čak niti interpretaciji, nego istinskom stvaranju glazbe. A zahvaljujući ovakvim snimkama njegov će specifični duh i dalje obogaćivati naše živote.

Mirta Špoljarić

PRVI KONCERT ZA VIOLONČELO

R. SCHUMANN: Koncert za violončelo,...

M. Rostropovič, W. Naum, Moskovska filharmonija, K. Kondrašin

DGG 477 6505 (2 CD)

Ovo izdanje dvostrukog nosača predstavlja rane snimke Mstislava Rostropoviča. I Deutsche Grammophon ga je namjeravao objaviti kao blistavo kompletiranje životnog diskografskog puta velikog umjetnika. I uspio je, tik pred smrt. Ovime smo dobili uvid u najranije, takoreći pionirske snimateljske uratke, koje je ustupio sam čelist. Ova dva nosača zvuka predstavljaju Mstislava Rostropoviča kao vrhunskog interpreta od samog početka njegove karijere. Na prvom CD-u su dva ključna koncerta, koja su obilježila Rostropovičev ulazak na glazbenu scenu: Camillea Saint-

Saënsa i Roberta Schumanna. Kameni-temeljci svake čelističke karijere, ove su dvije rane snimke, snimljene od prve, bez ponavljanja i rezanja, 1953. i 1954. godine. Da je kojim slučajem dospjela u ruke nekom znalcu, a bez podataka o izvedbi i datumu nastanka, bilo bi mu jasno da se radi o velikom, veličanstvenom talentu, koji se, kako je povijest pokazala, bujno i velikodušno davao u svim smjerovima punih osam desetljeća.

Današnjom tehnologijom nastojalo se sve snimke očistiti i uravnotežiti, ali se unatoč nešto slabijoj kvaliteti tonskog zapisa, svugdje i u svakom tonu zapaža da je Rostropovič snažno i upečatljivo utemeljio interpretativnu viziju i za koncert Camille Saint-Saënsa i za onaj Roberta Schumanna. Ta tonska morfologija je ostala na snazi u svjetskoj glazbenoj imaginaciji čitavog njegovog života i malo je vjerojatno da bi se išta tu mijenjalo. Dapače, cilj je svakog čelista dosegnuti tu razinu koju, eto, na ovom CD-u imamo prilike čuti kao prototip.

Kao koncertni umjetnik, Rostropovič je često morao svirati dodatke, a koji su to bisevi bili i kako su zvučali, pokazuju skladbe i svirka zabilježena na drugom CD-u. Tu su Chopinova, Granadosov *Intermezzo*, kolaž iz opere *Knez Igor* Aleksandra Borodina, *Adagio* iz baleta *Pepeljuga* Sergeja Prokofjeva, slavenski odabir rekla bih, ali tu je i *Ples zračnih duhova* Davida Poppera, pa *Uz potok* Richarda Straussa, *Pet stavaka u narodnom stilu* Roberta Schumanna, i tako sve čudniji odabiri, kao arija iz oratorija G. F. Händela, te naposljetku nešto što je vrijeme potpuno smetnulo s repertoara, a to je *Moto perpetuo* Niccoloa Paganinija. Danas ne bi ni jedna od nabrojanih skladbi bila očekivani dodatak nakon koncertantnog solističkog nastupa. Neki, kao Popper, posve su pali u

zaborav, Paganini je pretežak (često ga je svirao i Ojstrah), *potpourri* iz opera se nakon vremena glazbenih salona više ne izvodi, obrade doduše rijetko ali više kozerskog stila, i tako, osim možda Schumanna, svi ovi dodaci svjedoče o ukusu sredine i glazbene epohe polovicom 20. stoljeća, ali i o snazi mladog umjetnika. Ako je nakon solističkog nastupa imao još dovoljno svježine i elasticiteta u prstima da kao dodatak svira pakleni *Moto perpetuo*, što još možemo dodati? Ta od kojega čelista bismo to mogli i smjeli očekivati? To je očito mogao samo Mstislav Rostropovič.

Đurđa Otržan

DJELA CAMILLEA SAINT-SAËNSA

S. Isserlis, D. Moore, P. Devoyon, F. Grier, LSO, Michael Tilson Thomas

RCA 09026 61678

Ovaj nosač zvuka posvećen je u cijelosti opusu Camillea Saint-Saënsa, i daje vrlo interesantan presjek kroz njegovu glazbu. Usredotočivši se na skladateljev komorni opus, iz kojeg spretno odabire sasvim raznorodne fragmente, odmak prema koncertantnom Saint-Saënsom pismu dozvoljava izvedbom *Prvog koncerta za violončelo i orkestar* u a-molu, op.33, uz Londonski simfonijski orkestar pod ravnanjem njegova šefa dirigenta Michaela Tilsona Thomasa, koji će se pak u nastavku predstaviti kao komorni Isserlisov sugovornik. I ovoga je puta Isserlis okružen vrsnim orkestrom, a puno se uzajamno povjerenje i u ovoj prigodi čuje na interpretativnom planu. Dirigent slijedi Isserlisovu ideju, ostavljajući orkestru dovoljno prostora za ravnopravno oblikovanje interpretacije.

Slijedi zaštitni znak Saint-Saënsova *Karnevala životinja* i zasigurno najproslavljenije njegovo ostvarenje – *Labud*, najčešće izvođen u brojnim preradbama, a ovdje u svojoj izvornoj verziji – za violončelo i dva klavira. Isserlis i Thomas pridružuje se Dudley Moore na drugom klaviru. Klizećem Isserlisovom *Labudu* pridružuje se nešto uzburkanija površina jezera, a pozornost privlači i doista oštromna primjedba pisca komentara u knjižici, koja dugovječnost i popularnost ovog kratkog labuđeg pjeva objašnjava Saint-Saënsom predanim zalaganjem za prava životinja.

Dvije *Romance*, op.51 i op.36, započinju maštovit niz skladbi iz komornog skladateljeva opusa. Stevena Isserlisa prati pijanist Pascal Devoyon, vješt suradnik i suptilan glazbenik, što potvrđuju i *Chant saphique*, op. 91., *Gavotta op. posth.* i *Allegro appassionato*, op.43. Zanimljiv, svjež i sjajno interpretiran uvid u komorni Saint-Saënsov opus kulminira izvedbom *Prve sonate za violončelo* u c-molu, op. 32., ozbiljnim skladateljskim pothvatom, ali i interpretativnim zadatkom. Suradnja Isserlis – Devoyon i ovdje je uhu ugodna u ravnopravnom kontrapunktiranju vodeće dionice violončela i prateće, koja to angažmanom prestaje biti, dionice klavira. Gusto polifono skladateljevo mišljenje daje obilje posla i jednom i drugom interpretu, a njihova suradnja pravo je majstorstvo.

Molitva, op.158, koja zaključuje nosač zvuka, smješta Isserlisa u pratnji Francisa Griera na orguljama u jekom bogati interijer Kapele slavnog Eton Collegea. Posebnost ozračja, kao i duga meditativna glazbena misao oplemenjena gustim namazom boje Isserlisova čela, na lijep način zaključuju ilustrativan pregled opusa iz Saint-Saënsova nadahnuta pera.

Suzana Kubik

INTRODUKCIJA I RONDO CAPRICCIOSO

E. CHAUSSON: Simfonija u B-duru, Poema

David Ojstrah, BSO, Charles Munch

BMG/RCA GD60683

Što reći o ovoj izvanrednoj snimci koja je zabilježena prije četrdeset i više godina, a koja i danas plijeni bogatstvom sadržaja, paletom boja i minucioznim raščlanjivanjem detalja, te u isti čas jednostavnošću i muzikalnošću svojstvenu samo najvećima. Na kompaktnom disku tvrtke BMG, objavljenom 1991. godine, svjedoci smo suradnje jednog od najznačajnijih violinista prošloga stoljeća Davida Ojstraha i velikog francuskog dirigenta Charlesa Muncha. Program obuhvaća dva reprezentativna djela koncertantne violinističke literature: *Poemu*, op. 25 Ernesta Chaussona i *Introdukciju i rondo capriccioso*, op. 28 Camillea Saint-Saënsa, te rjeđe izvođenu Chaussonovu *Simfoniju u B-duru*, op. 20. Radi se, dakle, o stilski zaokruženoj cjelini koju čine djela francuske glazbene literature druge polovice XIX. stoljeća. Naglasak je na djelima Ernesta Chaussona, kojega upoznajemo kao sjajnog orkestratora, te pronicljivog naratora i dramatičara i u takvoj apsolutnoj formi kao što je simfonija. Chaussonove skladbe isijavaju snažnim emocionalnim nabojem koji – posebno u polaganom drugom stavku *Simfonije* – odaje blizinu Wagnerova *Tristana*, a što nalazi blistavo tumačenje u interpretaciji Charlesa Muncha.

Rođen 1891. godine u Strasbourgu, Charles Munch pripada posljednjoj generaciji dirigenata odgojenih na romantičnim zasadama.

Prvotnom vokacijom violinist, vrhunac svoje dirigentske karijere doživio je upravo s Bostonskim simfonijskim orkestrom, na čijem je čelu bio od 1949. do 1962. godine. Snimka Chaussonove *Simfonije* potječe iz posljednje godine ove suradnje i potvrđuje Muncha kao neupitnog autoriteta za francusku glazbu. To je slojevita izvedba bogatih zvučnih i motivičkih nijansi koja otkriva i oživljava različite i raznobojne zvučne plohe i u kojoj orkestar doživljavamo istovremeno kao cjelinu ali i kao skup samostalnih, jednako važnih jedinki. Munchovo tumačenje kreće se u velikim dinamičkim amplitudama sa zanosnim *crescendima*, umirućim *pianima* i vehementnim probojima vrtoglavo brzih tempa. Strastvena, do kraja angažirana interpretacija, ali s puno mjere i elegancije, te s nepogrešivim osjećajem za suptilne ritmičke nijanse i boje. Iz nje, kako je Munch u svojim memoarima zapisao, zrači ‘beskrajna ljubav’ prema dirigentskom pozivu koji umjetniku daje mogućnost „intenzivnog izražavanja njegova unutarnjeg života i slobodan uzlet mašte”.

U preostale dvije skladbe na ploči – Chaussonovoj *Poemi*, te *Introdukciji i rondo capriccioso* Camillea Saint-Saënsa kao solist nastupa besprijekorni David Ojstrah. Snimke su ostvarene 1955. i iskazuju sve kvalitete Ojstrahove svirke – izvanrednu muzikalnost, ljepotu tona i tehničku superiornost. Pod vodstvom Charlesa Muncha zajedničko muziciranje s Bostonskim simfonijskim orkestrom rađa sadržajno bogatu, upravo savršenu interpretaciju u kojoj su sjedinjeni jednostavnost i duboko osjećajna proživljenost.

Silvija Jakubin